

*Тітомер Є.В.*

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
асистент кафедри кримінального права*

## **ГУМАНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ГОСПОДАРСЬКІ ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТ. СТ. 231, 232 КК УКРАЇНИ**

Важливим завданням правової держави є охорона найважливіших суспільних відносин від злочинних посягань, здійснення якого, в першу чергу, виражається у визначенні того, які суспільно небезпечні діяння є злочинними та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили.

Переважає більшість науковців дотримується точки зору, згідно якої альтернативи покарання сприяють кращій ресоціалізації засудженого і його інтеграції в суспільство, потребують менших матеріальних витрат, ведуть до зменшення кількості осіб, які знаходяться на державному утриманні та сприяють розвитку процесів гуманізації, що відбуваються в суспільстві.<sup>3</sup> Цих позицій прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 року N 4025<sup>VI</sup> було на часі, тому актуальним видається аналіз тих змін, що відбулися у санкціях деяких статей КК України.

В попередній редакції КК України, незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю, передбачалися такі види покарань:

- штраф від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- обмеження волі на строк до п'яти років;
- позбавлення волі на строк до трьох років.

Зазначене за ст. 12 КК України дозволяло віднести ст. 231 КК України до злочинів середньої тяжкості. Відповідно до вищенаведеного Закону України про гуманізацію відповідальності, зараз за цей злочин передбачено покарання у виді штрафу від трьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто, згідно нової редакції ст. 12 КК України, місце у класифікації за ступенем тяжкості вказаного злочинного діяння не змінилося.

На даний момент вказаною статтею не передбачено покарання у вигляді обмеження волі строком до п'яти років або позбавлення волі строком до трьох років, що, на наш погляд, є прогресивним, але при цьому нижня межа покарання у вигляді штрафу збільшилася у п'ятнадцять разів, що за правилами визначення більш м'якого закону дозволяє дійти висновку, що новий закон є суворішим.

Так, у попередній редакції ст. 232 КК України, за розголошення комерційної або банківської таємниці передбачалися такі основні види покарань:

- штраф від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- виправні роботи на строк до двох років;
- позбавлення волі на строк до двох років.

І як додаткове покарання - позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, яке збереглося в незмінному вигляді в актуальній

редакції статті. Аналогічно ст. 231 КК України, в санкції якої залишилися лише одне основне покарання - штраф від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Таким чином, нижня межа покарання ст. 231 КК України непропорційно збільшилася у п'ять разів. Можливо, законодавець вважав, що вказане діяння стало менш суспільно небезпечним останнім часом.

Теорія кримінального права говорить про види покарання як систему, що передбачає їх розміщення у певному порядку за ступенем їх суворості. У ст. 51 КК України вони повинні бути розташовані починаючи від менш суворих до більш суворого. Утім зазначене звичне для нас положення кримінально-правової теорії в сучасних умовах потребує додаткового осмислення.

Оптимістично виглядає ч. 4 ст. 53 КК України, згідно якої, з урахуванням майнового стану особи, суд може призначити штраф із розстрочкою виплати певними частинами строком до одного року. Також відповідно до ч. 5 цієї статті, у разі несплати штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та відсутності підстав для розстрочки його виплати суд замінює несплачену суму штрафу покаранням у виді громадських робіт із розрахунку одна година громадських робіт за один установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян або виправними роботами із розрахунку один місяць виправних робіт за двадцять установлених законодавством неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, але на строк не більше двох років. Отже таке альтернативне покарання для осіб, що вчинили злочин, передбачений ст. 232 КК України, як виправні роботи, фактично збереглося, і додано ще один вид покарання - громадські роботи.

Утім відповідно до ч. 5 ст. 53 КК України, у разі несплати штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, призначеного як основне покарання, та відсутності підстав для розстрочки його виплати суд замінює несплачену суму штрафу покаранням у виді позбавлення волі із розрахунку один день позбавлення волі за вісім неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - від одного до п'яти років позбавлення волі - у випадку призначення штрафу за вчинення злочину середньої тяжкості. А оскільки відповідно до ч. 2 ст. 53 КК України, розмір штрафу (зокрема за злочин, передбачений ст. 231 КК України), що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті), за новим законом за аналізований злочин може бути призначене покарання до п'яти років позбавлення волі.

Отже новий закон передбачає не пом'якшення відповідальності за злочини, передбачені ст. ст. 231, 232 КК України, а лише надає їй яскраво вираженого майнового характеру.